

4/3

Hr Sändlers yttrande i utrikesdebatten

förra onsdagen återgavs i TT:s referat på ett missvisande sätt. Enligt detta referat skulle hr Sandler med skärpa ha kritiserat den svenska regeringens hållning i den s. k. tyska frågan i höstas; i Dagens Nyheter's ledare dagen efter debatten underströks denna påstådda kritik. Av de sedermera publicerade snabbprotokollen från sammanträdet framgår emellertid att hr Sandler uttryckt sig mycket mera obestämt än TT-referatet givit vid handen och att han knappast kan anses ha intagit en annan ståndpunkt än regeringen. Vi vill gärna göra detta beriktigande och samtidigt ta tillbaka instämmandet med hr Sandler.

D • N

5/3 1952

Den ryska grottekvarnen

De ryska arbetarna brukar indelas i fria arbetare och slav-arbetare. Men de arbetare som kallas fria är enligt demokratisk tradition och rättsuppfattning snarast att betrakta som tvångsarbetare. De är visserligen inte i koncentrationsläger, och de är i regel inte heller kasererade, de får bilda familj och bo med sin familj — men då de stundom betecknas som arbetets soldater är det ej något tomt ord, ty deras liv är reglerat genom en disciplin av militär skärpa. Under åren efter kriget har tvångsordningen alltmera närmast sig fulländningen. En rad genom citat ur lagar och domstolsutslag dokumenterade framställningar, publicerade av fackförenings-internationalen och den amerikanska arbetarfederationen, bär vittne om den precision förtrycket har uppnått.

Att de ryska arbetarna inte får strejka är väl känt. Man brukar försvara strejkförbudet med hänvisning till att staten äger företagen — som om förbudet vore nödvändigt om det inte skulle falla någon in att strejka — som om statsdriften vore en garanti för belåtenhet hos de anställda. Att strejkförbudet är en högst viktig realitet behöver inte betvivlas. Arbetarnas inkomster är små, inte bara i relation till lönerna i de fria länderna, utan också i förhållande till chefernas och företagsledarnas; ofta förhåller sig en arbetarlön till en chefslön som 1—50, och då den direkta beskattningen, i och för sig obetydlig, inte är progressiv innebär detta en enorm skillnad i levnadsstandard. I allt högre grad har man genomfört ackordsbetalning samtidigt som arbetstiden höjts; härigenom och genom de tävlingar som anordnas mellan företag och enskilda arbetare har hetsen drivits upp på ett sätt som torde sakna motstycke på andra håll. Att produktionsresultaten ändå inte blir mera betydande förklaras av att på många områden en viss efterblivenhet i tekniken ännu föreligger samt av arbetarnas låga levnadsstandard.

Rörelsefriheten för den enskilde arbetaren är begränsad till ett minimum. Varje arbetare är försedd med en arbetsbok, som han måste förete vid anställning och som innehåller uppgifter om vilka platser han haft, hur han skött sig och om han straffats för fel i tjänsten — det är systemet med svarta listor, upphöjt till statlig prin-

cip. En arbetare som lämnar sin tjänst utan ledningens tillstånd kan dömas till fängelse eller i svåra fall till slavarbete. Enligt under kriget antagna bestämmelser uttas omkring en miljon ungdomar (14—17 år) om året till mera kvalificerad industriell utbildning och anvisas sedermera de arbetsplatser som de styrande bestämmer. Detta är emellertid blott en detalj i en apparat genom vilken stora kategorier av arbetare sändes till angivna företag med eller mot sin önskan eller i samma ordning förflyttas från ett företag till ett annat. Praktiskt taget medför dessa föreskrifter att myndigheterna fastställer vart en arbetare skall sändas, vilket yrke han skall arbeta i; valfrihet förekommer blott i den mån de styrande inte är intresserade av att dirigera arbetskraften.

Härtill kommer de utomordentligt ingående och stränga reglerna om disciplinen inom själva företagen. Slarv i arbetet eller för sen ankomst på några minuter medför böter eller, vid upprepning, fängelse. Inom ett stort antal viktiga områden — kommunikationsföretag av alla

slag, industrier av betydelse för försvaret — kan företagsledaren ådöma intill tjugu dagars fängelse, och saken går i dessa fall alltså inte till någon domstol. Dyliga av cheferna ådömda disciplinstraff kan inte överklagas, och företagsledaren får alltså — alldeles följdriktigt — samma godtyckliga makt över sina underlydande som officerarna har över soldaterna, enligt de ryska militärlagarna.

Genom fackföreningarna kan ingenting utträttas för att minska trycket — dessa föreningar har sedan länge förvandlats till organ för diktaturen, till ett slags polis inom arbetarnas egna led. Att genom avancemang komma ut ur arbetarklassen har blivit allt svårare, då den styrande klassen huvudsakligen förnyas genom självrekrytering och möjligheterna att nå högre utbildning har blivit små utan social ställning eller politisk protektion. Själva tanken på jämlikhet betecknades av Stalin i ett berömt uttalande år 1934 såsom "reaktionärt, småborgerligt nonsens".

Den revolution som skulle frigöra arbetarna och undanröja konkurrensen mellan privatföretag har alltså lett till total ofrihet, kombinerad med en av staten regisserad hetskonkurrens mellan de anställda. Den grottekvarn som Viktor Rydberg såg som en symbol för kapitalism och industrialism har gjorts till verklighet i den sociala revolutionens namn.